

3. Програми нормативних навчальних дисциплін підготовки бакалавра галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування» напряму 6.030601 «Менеджмент»: навчально-методичне видання. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2010. 220 с.

*Людмила Гордійчук, старший
викладач кафедри музично-практичної
підготовки, Східноєвропейський
національний університет
імені Лесі Українки*

*Анжела Кругляченко, викладач
фортепіано, Луцький педагогічний коледж*

РОЗВИТОК НАВИЧОК ЧИТАННЯ З АРКУША МАЙБУТНЬОГО ПІАНІСТА-КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА В ПРОЦЕСІ АНСАМБЛЕВОГО ВИКОНАВСТВА

Важливим завданням вищої школи є виховання творчої особистості, спроможної здійснювати продуктивну професійну діяльність на високому загальнокультурному та фаховому рівнях. Ансамблеве виконавство – це творчий процес, в якому відтворення музичного твору здійснюється засобами виконавської майстерності. Піаніст-концертмейстер не тільки втілює результат композиторської творчості, але й створює в реальному звучанні образи на основі композиторського задуму [1]. Інструктивно-технічна та художньо-виконавська підготовка студентів сприяє формуванню виконавських навичок, творчих та інтерпретаційних здібностей студентів.

На сучасному етапі питанням удосконалення концертмейстерської майстерності присвячені праці музикознавців, а саме: Н. Кашкадамової, С. Кубанцевої, М. Крючкова, Б. Ломова, Г. Шахова та ін. Водночас потребує більш глибокого аналізу та висвітлення проблема розвитку навичок читання з аркуша майбутніх піаністів-концертмейстерів в процесі ансамблевого виконавства.

Важливе значення має формування професійної майстерності піаніста-концертмейстера в єдності її трьох складових: майстерність інтерпретації (вивчення твору, розробка і створення індивідуальної концепції його виконання), майстерність артистичного (емоційного, образно-вольового) впливу та технічного (інструментального) [4].

Одним із головних аспектів діяльності концертмейстера є здатність вільно читати з аркуша. Піаніст-концертмейстер має швидко орієнтуватися в нотному тексті, чутливо і уважно ставитися до фразування соліста, встигати відразу охопити характер і настрої твору.

Перед початком акомпанування з аркуша, піаніст-концертмейстер має ознайомитися з нотним і літературним текстом, охопивши його зорово, уявити характер і настрої музики, визначити основну тональність і темп, звернувши увагу на зміни темпу, розміру, тональності, врахувати вказані в тексті динамічні градації автора не тільки в фортепіанній партії, але і в партії соліста.

В процесі читання музичного тексту з аркуша, його втілення здійснюється по пам'яті, адже зоровий контроль тексту зосереджений на наступному такті, або тактах.

Ще одна необхідна якість концертмейстера: вміле орієнтування на клавіатурі, дивлячись в ноти. Особливо потрібно врахувати при цьому значення точного охоплення басової лінії, яка є основою гармонічного звучання і ознакою тональності, в якій звучить партія соліста. Неточність басової партії акомпанементу може дезорієнтувати соліста.

При читанні з аркуша в ансамблі з солістом-інструменталістом чи співаком категорично забороняються будь-які зупинки і виправлення, тому що це миттєво порушує

ансамбль і змушує соліста зупинитися.

Оволодіння навичками читання з аркуша пов'язане з розвитком внутрішнього слуху, як основи музичного мислення, для швидкого розуміння художнього образу твору, визначити найбільш характерне в його змісті через музичну інтонацію [2]. Розвиток навичок читання з аркуша також пов'язані з розвитком аналітичних здібностей для орієнтування в музичній формі твору, його гармонічній та метро-ритмічній структурі, вмінням виділити головне і другорядне в фактурі твору. Умовою успіху є властивість концертмейстера розподіляти фактуру, залишаючи лише мінімальну основу фортепіанної партії, швидко реагувати на зміни характеру, темпу, тональності, динаміки [3].

Одним з ефективних прийомів розвитку навичок читання з аркуша є прийом стискання гармонічної фактури в акордову послідовність. Це дає можливість наочно уявити логіку і динаміку її розвитку. Таку послідовність корисно відпрацьовувати, витримуючи тривалість кожного акорду без повторень в метричних долях. Після достатніх тренувань, такі уявлення виникають подумки, без попереднього програвання, і є важливою умовою швидкого орієнтування в тексті нового твору. Для прочитання нотного тексту, викладеного в трьох і більше нотних станах, швидке визначення гармонічної основи є необхідною умовою.

Виходячи з досвіду роботи в концертмейстерському класі, пропонуємо поетапну методику оволодіння навиком читання акомпанементу з аркуша:

- виконання тільки сольної і басової партії (піаніст тренується стежити за партією соліста, охоплюючи не лише фортепіанну партитуру);
- виконання фактури шляхом пристосування акордів до можливості своїх рук, іноді змінюючи послідовність звуків, знімаючи подвоєння (при цьому слідкуючи за зберіганням звукового складу акордів і гармонічного розвитку в цілому);
- концертмейстер уважно прочитує поетичний текст, грає лише вокальну партію, проспівує слова або ритмічно їх промовляє (одночасно запам'ятовуючи, де розташовані цезури, де співак має взяти дихання, де виникають агогічні зміни, кульмінації);
- концертмейстер зосереджується на фортепіанній партії, добре вивчає акомпанемент, підключає вокальну партію (її співає соліст, або підігрує інший піаніст, підспівує сам акомпаніатор).

Таким чином, виконання з аркуша нотного тексту є однією з самих складних форм роботи піаніста-концертмейстера. Запропоновані етапи оволодіння навичками читання акомпанементу з аркуша розвиватимуть та удосконалюватимуть творче мислення студентів, сприятимуть фаховому становленню музиканта. Подальшої розробки потребують питання формування виконавських навичок, творчих та інтерпретаційних здібностей майбутнього піаніста-концертмейстера.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Воробкевич Т. Методика викладання гри на фортепіано. Львів : ЛДМА, 2001. 244 с.
2. Гофман Й. Фортепианная игра. Ответы на вопросы о фортепианной игре. Москва : Классика-XXI, 2002. 192 с.
3. Кашкадамова Н. Виконавська інтерпретація у фортепіанному мистецтві ХХ сторіччя. Львів : КІНПАТРИ ЛТД, 2014. 344 с.
4. Молчанова Т. Мистецтво піаніста-концертмейстера : навч. посібник. Вид. 2. Львів : СПОЛОМ, 2007, 216 с.